

Een valies zonder dromen

Over het Economisch contract

Stef Debusschere

Federaal secretaris SP-Brugge

Laat mij het van meet af aan bekennen: ik hou absoluut niet van Tina. Ik verontschuldig mij dan ook bij voorbaat en oprecht bij haar fans voor het eventuele gebrek aan eerbied waarmee ik het Economisch contract dat de SP vandaag aan haar leden voorlegt, zal behandelen.

Wat scheelt er toch met deze "moeder van alle contracten"? Alles staat er toch in? Inderdaad, een gebrek aan volledigheid kun je de opstellers van de ontwerp tekst allerminst verwijten. Hetzelfde geldt overigens voor de meeste andere contracten: er is 2 jaar grondig over gediscussieerd en dat zullen we geweten hebben. Op onze reis naar de Toekomst krijgen we een heuse valies met 700 resoluties mee. En, wees gerust, het ziet er niet naar uit dat we de komende tien-vijftien jaar zonder proviand zullen vallen.

Het ontnuchterende vooroordeel van de Tina-lovers - er is geen alternatief voor de markt - maar ook de dada's van de oude en nieuwe linkerzijde: ze staan allemaal wel ergens in deze tekst. Neem nu de belastingen, gedoodverfd stokpaardje van links: de vermogensbelasting, de belasting op de roerende winsten, een meer rechtvaardige vennootschapsbelasting: het staat er met heel wat meer dan zoveel woorden in. Of die andere door de linkerzijde gekoesterde ideeën als de strategische planning of een sterke, regulerende overheid: ze staan er, zwart op wit. De nood aan een duurzame economische ontwikkeling, rationeel gebruik van energie en grondstoffen, maar ook arbeidsduurverkorting als eerste spoor om het recht op werk te garanderen: hele paragrafen en hoofdstukken worden eraan gewijd... Wie in deze tekst een bewijs wil

vinden dat de SP naar het centrum en zelfs naar rechts daarvan zou opschuiven, is eraan voor zijn moeite. Het zou intellectueel oneerlijk zijn bovendien: het oude socialistische ideeëngoed wordt niet overboord gegooid, veeleer aan de nieuwe uitdagingen aangepast.

Wat is er dan mis met dit contract? Laat mij deze vraag beantwoorden met een wedervraag: welke toekomst - daar draait het congres toch om - bieden wij deze en de volgende generaties aan? Bij het lezen van de tekst van het Economisch contract bekruipt mij soms het onbehaglijke gevoel dat die toekomst niet bijster rooskleurig zal zijn.

De offers die we het voorbije decennium voor het halen van de EMU brachten, moeten nog een generatie worden voortgezet. Let wel, er wordt toegegeven dat de overheid noodzakelijke investeringen zou moeten doen, zeg maar *herstelwerk* om de verwaarlozing van de laatste tien jaar in te halen: even verder lezen we dat er weinig ruimte voor zal zijn, aangezien het begrotingstekort nog verder omlaag moet. Daar bovenop krijgen we nu volop de milieurekening gepresenteerd van de vorige generatie, moeten de lonen voort beheerst worden en mogen we ons nog aan een aantal supplementaire rekeningen verwachten, denk maar aan de mobiliteitsfactuur of de vergrijzing. Wie hier binnentreedt, laat al zijn illusies varen.

De achterban en de kiezer zijn gewaarschuwd: "leuke dingen" staan er niet op het programma; de volgende jaren wordt het enkel wat minder afzien. Nergens wordt de vraag gesteld of het wel terecht is dat veel, zo niet alles moet wijken voor de versnelde afbetaling van de schuld. Een

schuld die wordt betaald door anderen dan zij die hem veroorzaakten en er de voordelen van genoten.

In al zijn genuanceerdheid en relativeringen laat de tekst weinig ruimte voor grote toekomstverwachtingen. Zo beschrijft een groot deel van het Economisch contract de *nieuwe relatie* tussen de overheid aan de ene kant, de markt en de burger aan de andere. De overheid moet sterker zijn, zo heet het. Want een sterke overheid staat garant voor het algemeen belang. Met een flikkert een waarschuwbord: *de overheid wordt overbevraagd!* Het moet gedaan zijn met voor alles en nog wat het handje uit te steken naar de overheid. De centen groeien niet op Vadertje Staat zijn rug. In dergelijke omstandigheden stellen dat "de afkeer voor de overheid stap voor stap moet gekeerd worden", lijkt een bijzonder moeilijke opgave, waar de opstellers van het contract zich blijkbaar van bewust waren. Schrijven dat men "een nieuwe basis van vertrouwen" moet scheppen met de bevolking en drie regels verder in volle luciditeit erkennen dat de overheid tekort zal schieten ("te weinig om voldoende te zijn"): het is dansen op een slap koord.

Hoe wil men het vertrouwen van de bevolking herwinnen en haar afkeer overwinnen, als de overheid slecht uitgerust is om haar normerende, controlerende en handhavende opdracht uit voeren, als er geen ruimte is voor de noodzakelijke investeringen die op hun beurt beantwoorden aan reële collectieve behoeften? Het dilemma is: ofwel kiest men ervoor de overheid een andere, sterkere rol te laten spelen en geeft men haar de mogelijkheden; ofwel geeft men haar die middelen niet, en dan valt te verwachten dat de maatschappelijke frustratie niet zal verminderen, maar toenemen, aangezien men nieuwe verwachtingen gewekt heeft.

Dat het Economisch contract veel aandacht besteedt aan de bepaling van de nieuwe rol van de overheid is overigens terecht. Als socialisten geloven we dat de democratische gemeenschap *via de overheid in grotere of kleinere mate* vat kan krijgen op de maatschappelijke ontwikkelingen en indien nodig remedies kan aanbrengen. Aan het principe dat daarbij een herverdeling

van taken tussen overheid, middenveld, ondernemingen en gezinnen, maar ook vrijwilligerswerk nodig is, daar twijfelt geen zinnig mens aan. Het probleem is echter dat die herverdeling niet zo eenvoudig te realiseren is en het resultaat ervan moeilijk te controleren, al was het maar omdat *privé-ondernemingen nagenoeg* volledig aan de democratische controle ontsnappen. Het Economisch contract zou in die zin wat minder over de *markt*, en wat meer over de *macht* mogen gaan.

Het probleem van deze tekst - en misschien van het hele Toekomstcongres - zou precies wel eens kunnen zijn dat "alles er in staat". Om even Norbert De Batseliers beeldspraak te gebruiken: als een politieke partij in de 21ste eeuw een warenhuis is, dan zijn onze rayons bijzonder goed gevuld. Overigens, het beeld stoort. Colruyt, GB of Delhaize: ze bieden dezelfde producten aan, als consument maakt het mij weinig uit. Maar in de politiek moet je je duidelijk profileren: de kiezer mag/moet weten dat bepaalde producten niet in je assortiment voorkomen, andere wel.

Het gebrek aan trouw van de kiezer aan een partij is een (overigens heuglijk, want kansrijk) feit. Om uit de politieke shopping meteen te concluderen dat de partijen maar best van alles wat in huis hebben, lijkt voorbarig. Immers, de stem voor een partij wordt - daar zijn studies over - grotendeels bepaald door de geloofwaardigheid van die partij op een zeer beperkt aantal thema's.

Politiek draait immers, in essentie, bewust of onbewust, om tamelijk eenvoudige keuzen. Zeg maar, de keuze van een maatschappijmodel. Als in Vlaanderen qua politieke vernieuwing vandaag ergens nood aan is, dan is het wel aan een duidelijke profilering op dat vlak. De SP zou zich bijgevolg, na de nuttige en noodzakelijke arbeid die werd verricht en gesterkt door de bagage van haar Toekomstvalies, moeten beraden over haar globale boodschap. En vooral over de mate waarin die boodschap verschilt van die van de liberalen, de groenen, de bruinen of de christendemocraten. *Wat maakt het assortiment van de SP zo bijzonder dat ik ervoor zou kiezen, en niet voor een andere partij (want die heeft ongetwijfeld ook van alles wat in huis)?*

In het Economisch contract wordt het geloof in de maakbaarheid van de maatschappij als uitgangspunt bevestigd. Ik neem aan dat dit geloof de reden is waarom wij - zelfs de zogenaamd cynische machts politici onder onze partijgenoten - aan politiek doen. Het is de keuze voor een maatschappij waarin niet de privé-winst maar het welzijn van de mensen centraal staat; een samenleving die grenzen stelt aan de concurrentie; die de noodzakelijke middelen genereert voor collectieve behoeften; die de maatschappelijke rijkdom herverdeelt. Wat is het socialisme anders dan hét alternatief - vaarwel Tina - voor een maatschappij waar de wetten van de kapita-

listische jungle heersen?

Socialisten worden gedreven door een voluntaristisch standpunt: de overtuiging dat wij het beter willen en kunnen doen dan anderen die zweren bij het privé-initiatief en de markt. Wie de kiezer ervan overtuigt dat daar de keuze ligt, wint en krijgt de mogelijkheid zijn programma uit te voeren.

Om te overtuigen is een positief toekomstbeeld nodig. Een mobiliserend verhaal. Een droom... Maar de moeite is niet vergeefs geweest; onze 3 Suisses-cataloog zal nog van pas komen.